

համառօտը՝ «Ծարերք գերմ. քերականութեան», 1890, «Ժողկաքաղ ընթերցուածք»
գերմ.-հայ. բառարանով 1891 եւ ուրիշ երկու երեք փոքրիկ պրակներ հոգեւոր նիւթերու
վրայ: Գերմ. քերականութեան ընթացքը, որ աշխատասիրուած էր Օտտո Սաուէրի
մեթոտով, ունեցաւ իր երկրորդ տպագրութիւնը բոլորովին արդի մեթոտով (Բէօնէր,
Հանգէնշայդ եւ գլխաւորաբար Հալբլաքս վեբէր): Անտիպ կը մսան «Պատմութիւն
իմաստասիրութեան», յատկապէս դպրոցներու համար գրուած «Գերմաներէն-Հայե-
րէն բառարան», մը, բայց մանաւանդ «Հայերէն գերմաներէն բառարան», մը, որուն
նպատակը աւելի ընդհանուր ըլլալուն շատ աւելի ճոխ է եւ ընդարձակ. Վերջինս առաջ-
նակարգ գործ մըն է եւ կը գերազանցէ Հեյդնակին միւս բոլոր աշխատութիւնները եւ
նակարգ գործ մըն է եւ կը գերազանցէ Հեյդնակին հայ աշխատութեամբ հրապարակ ելած
եթէ չեմ սխալիր՝ նաեւ օտար լեզուներու մասին հայ աշխատութեամբ հրապարակ ելած
բոլոր բառարանները: Հոս Հանգուցեալը մոզայիկի նկարահանի մը պէս թանձրացուցած
է կարծես իր իսկ անձին պատկերը. ծայր աստիճանի ճշգրտութիւն, կանոնաւորութիւն,
մաքրութիւն, անտարտամ ապահովութիւն, բազմակողմանիութիւն եւ լրջութիւն՝ ամե-
նացայտուն յատկութիւններն են այս սքանչելի գործին, որուն վրայ եօթ տարի իր ուժերն
նագայտուն յատկութիւններն են այս սքանչելի գործին: Գերմաներէն լեզուի մշակու-
նագաւորու աստիճան շարունակ աշխատեցաւ Հանգուցեալը: Գերմաներէնի տարա-
պատելու աստիճանի զարունակ աշխատեցաւ Հայաստանի մէջ ըստ բաւականի տարա-
թիւնը գլխաւորաբար Ռուսաստանի եւ ներկայ Հայաստանի մէջ ըստ բաւականի տարա-
ծուած ըլլալով՝ հարկ չկայ կարծեմ՝ շեշտելու թէ որչափ կարեւոր է եւ ստիպողական
այսպիսի բառարանի մը հրատարակութիւնը հայ ուսանողութեան համար, որ ամէն
տարի խմբովին Գերմանիա կը դիմէ ուսանելու, ինչպէս նաեւ գերմանացի բազմաթիւ
հայերէնագէտներու, որոնք Հայերէնի ուսման մէջ այսպիսի բառագրքի մը պակսելովը
սովորեալագէտներու, որոնք մաքառելու կը ստիպուին եւ այս իսկ պատճառաւ
ամենամեծ դժուարութիւններու դէմ մաքառելու կը մսան:

Հ. Պօղոս Վ. Զաքարեան իր սուրբ եւ անբասիր կեանքով ու լուրջ նկարագրով
օրինակ էր ամէնուն եւ կարծես մարմնացած գաղափարականը Մխիթարեան քահանայի
մը: Ամէն մէկը ըլլար այն Միաբանութեան անդամ կամ օտար, սիրախառն յարգան-
քով միայն կը մերձենար անոր ու կը խօսակցէր հետը: Շատ տարիներու ծանրութեան տակ
է, որ կընցաւ ինկաւ, այլ բոնութեամբ է որ խլուեցաւ մեր շրջանակէն եւ այս է զմեզ ա-
մէնէն աւելի ցաւով համակողմը: Սպեղանին պիտի ըլլայ ինքը իր հոգիով, զոր ներշնչեց իր
սաներուն եւ որով կը շարունակէ ապրիլ մեզի հետ:

ԴԿՏ. Հ. ԱՂԱԲԱՆՈՐ Վ. ՄԱՏԻՍԵԱՆ

ԴԿՏ. Հ. ԱՂԵԹՍԱՆԴՐ Վ. ՄԱՏԻԿԱՆ

ՀԱՅՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Վերստին Մխիթարեան Միաբանութիւնը «Հանդէս Ամսօրեայ»ի միջոցաւ
երախտագիտական արտագին շնորհակալութիւններ կը յայտնէ մեծապատիւ Պր. Գա-
լուստ Կիւլպէնկեանի, որ հաճեցաւ շնորհել Միաբանութեանս ութ հարիւր յի-
սուն անգլիական ոսկի անհրաժեշտ նորոգութեանը համար վանատանս՝ թանգարա-
նին, տպարանին ու մատենադարանին: Արտակարգ այս շնորհին յիշատակը մշտնջե-
նաւորելու համար երախտագիտ զգածումներով աուջուն Միաբանութիւնը Մխիթա-
րեան Մատենադարանի Հայկական բաժնին մէջ պիտի փութայ գետեղել վայելուչ
արձանագրութիւն մը *ad perpetuam rei memoriam!* Վրե՛նս, Մեռթ. Մաքսնոթոթս

Արեւն. Մեհե. ՄԻԱՐԱՆՈՒԹԻԻՆ